

PAWEŁ GRZEGORZ PIERŚCIŃSKI

Paweł Grzegorz Pierściński, fotograf, publicysta, krytyk i teoretyk fotografii, działacz społeczny, organizator ruchu fotograficznego pejzażystów polskich, komisarz ogólnopolskich wystaw fotografii krajobrazowej, redaktor i współautor między innymi: almanachu pn. "Mistrzowie polskiego pejzażu 2000" (2000), albumu pn. "Kielecka Szkoła Krajobrazu" (2002) oraz almanachu pn. "Sztuka fotografii" (2008). Twórca i animator kierunku artystycznego pn. *Kielecka Szkoła Krajobrazu*.

Paweł Pierściński urodził się w Kielcach 25.05.1938 roku. W 1956 roku otrzymał świadectwo dojrzałości w Liceum im. St. Żeromskiego w Kielcach, a w 1962 roku ukończył Politechnikę Warszawską i uzyskał dyplom magistra inżyniera budownictwa lądowego w specjalności mosty i budowle podziemne. Kilka lat pracował w Kieleckim Zjednoczeniu Budownictwa. Od 1967 roku wykonuje wolny zawód artysty fotografa.

Fotografuje od 1952 roku. Debiut artystyczny w kraju na ogólnopolskiej wystawie fotografii w Częstochowie (1955) i za granicą na Międzynarodowym Salonie Fotografii w Monachium (1958). W roku 1964 zostaje członkiem Związku Polskich Artystów Fotografików (legitymacja nr 315). Od początku fotografowania realizuje projekt pod nazwą *Portret Ziemi Kieleckiej*. Ukochanemu krajobrazowi poświęcił całe swoje życie oraz aktywność twórczą w dziedzinach: artystyczna fotografia, publicystyka, krytyka i teoria fotografii, organizacja wystaw oraz animacja społecznego ruchu fotograficznego pejzażystów polskich. Artysta wypełnił rolę pioniera i prekursora, twórcy i animatora, publicysty i teoretyka oraz jest jednym z klasycznych przedstawicieli **Kieleckiej Szkoły Krajobrazu**, kierunku artystycznego wnoszącego do krajowej kultury wartości dostrzeżone przez wielu wybitnych estetów. Między innymi pracę Kieleckiej Szkoły Krajobrazu analizował profesor Władysław Tatarkiewicz ("Parerga"- Warszawa 1978).

Paweł Pierściński opracowuje również inne tematy, jak na przykład zabytki architektury, fotografia przyrody, dokument, fotografia socjologiczna, fotoreportaż, akt, sport, fotograficzne techniki tonorozdzielcze (izohelia, relief, pseudosolaryzacja solaryzacja, technika Persona itp.), czy wielkoformatowe fotografie do wystroju wnętrz. Zawsze jednak powraca do krajobrazu. Swoje fotografie układa w cykle stanowiące formę zamkniętych wypowiedzi i będące podsumowaniem doświadczeń warsztatowych w określonym etapie pracy. W wielu przypadkach cykle stanowią strukturę otwartą, a kolejne lata powiększają zbiór dokumentacji krajobrazowych. Do takich zbiorów należy cykl pn. "Portret Ziemi Kieleckiej", największy i najbardziej znaczący, opracowywany od początków pracy twórczej, dokumentujący strukturę matematyczno-geometryczną polskiego krajobrazu rolniczego II połowy XX wieku. Badanie krajobrazu stanowiło podstawę wielu doświadczeń artystycznych, które z reguły owocowały prezentacjami wystaw indywidualnych.

Pierwsza wystawa indywidualna Pawła Pierścińskiego pn. "Portret Ziemi Kieleckiej" odbyła się w salonie wystawowym Federacji Amatorskich Stowarzyszeń Fotograficznych w Warszawie (1962) i została dostrzeżona przez krytyka niemieckiego, który zamieścił obszerną recenzję w miesięczniku "Die Fotografie" (Gunter Schmerbach "Ein interessanter Abend In Warschau" - 1963 nr 8). Następną ważną, autorską ekspozycją odbyła się w Galerii Starej ZPAF w Warszawie, pn. "Struktury". Znany krytyk Andrzej IBIS Wróblewski dostrzegł surrealistyczny wymiar tej fotografii ("Dali - Pierściński", Życie Warszawy, Warszawa 16.01.1971). Do ważnych ekspozycji należą również: wystawa fotografii dokumentalnej (kanon fotografii krajoznawczej) pn. "Kielce - Włoszczowa" (1982), będąca badaniem

struktury wizualnej krajobrazu poznawanego przez osobę podróżującą samochodem; problemowa wystawa fotografii pn. "Małe formy krajobrazowe", analizująca elementy strukturalnej budowy krajobrazu naturalnego; cykl pn. "Krajobrazy z przednim planem", wykorzystujący cechy szczególne obiektów ultra szerokokątnych; cykl pn. "Widok z okna", ujawniający przemiany wybranego odcinka przestrzeni poddanej działaniom człowieka przeobrażającymi krajobrazy; cykl wystaw pn. "Puszcza Jodłowa" stanowiący dokumentację prężnego zespołu biologicznego; wystawa pn. "Wędrowniki fotografa" potwierdzająca odmiennosc krajobrazów w różnych regionach geograficznych w Polsce i na świecie; wystawy "Fotomontaże" i "fotocollage" obrazujące nowe oblicza krajobrazów zbudowane z zestawionych obok siebie, jednakowych i banalnych wycinków rzeczywistości. Bardzo interesującym doświadczeniem artystycznym był projekt pn. "Krajobrazy zimy - Na Nowy Rok", polegająca na rozsyłaniu do kilkuset przyjaciół zdjęcia zimowego pejzażu (sztuka poczty trwała ponad 25 lat). Szczególnym zainteresowaniem autora są cykle obrazujące zniszczenia krajobrazu pod wpływem działalności przemysłowej i urbanistycznej pn. "Wyrzut sumienia" oraz cykle dokumentujące warunki życia i pracy statystycznej jednostki ludzkiej pn. "Rodzina Robotnicza" (dokumentalna fotografia socjologiczna).

Wyjątkowe miejsce w dorobku autora zajmuje cykl etud fotograficznych pn. "Struktury" o wymowie surrealistycznej, wykonanych w autorsko zaprojektowanej, unikalnej technice warsztatowej (fotocollage). Wybrane z najbliższego otoczenia, zwykle przedmioty, fotografowane w sposób banalny i stereotypowy, zestawione na obojętnym tle, tworzą nowe, nierzeczywiste przestrzenie istniejące w wyobraźni artysty. Natomiast cykl pn. "Multiplikacje" buduje obrazy przywołane przeżyciami wewnętrznymi fotografa, zbudowane z jednakowych, powtarzanych rytmicznych fragmentów krajobrazu rolniczego. Od 1991 roku powstaje cykl pn. "Barwy polskiego krajobrazu". Wyniki doświadczeń artystycznych prezentowane są na licznych wystawach indywidualnych oraz zbiorowych w kraju i zagranicą.

Od debiutu na ogólnopolskiej wystawie fotografii (1955) Paweł Pierściński eksponował ponad 250 wystaw indywidualnych oraz uczestniczył w ponad 600 wystawach zbiorowych (krajowych i międzynarodowych), uzyskał liczne medale, nagrody, wyróżnienia i dyplomy. Między innymi prace artysty były przedstawiane na wystawie "Polska fotografia w XX wieku" (Pałac Kultury i Nauki w Warszawie 2007) oraz na wystawach retrospektywnych: Galeria BWA Kielce (1981); Galeria BWA Kielce (1995) i w Muzeum Historii Fotografii w Krakowie (2005). Prace fotograficzne twórcy znajdują się w kolekcjach prywatnych oraz w zbiorach muzealnych w wielu krajach, między innymi w Francuskim Muzeum Fotografii w Paryżu, w Bibliotece Narodowej w Paryżu, w Muzeum Sztuki Współczesnej im. A. Puszkina w Moskwie, Muzeum Sztuki w Łodzi, Muzeum Narodowego w: Warszawie, Wrocławiu i Kielcach, a także w Bibliotece Narodowej w Warszawie, Uniwersytecie w Parmie, Muzeum Historii Fotografii w Krakowie, Muzeum Kultury Leśnej w Gołuchowie, Centrum Fotografii Krajoznawczej w Łodzi, i w wielu innych zbiorach.

Paweł Pierściński opublikował liczne fotografie w prasie codziennej i w tygodnikach kulturalnych oraz ponad 5000 fotografii w wydawnictwach krajoznawczych, folderach, plakatach, kalendarzach, pocztówkach i albumach fotograficznych poświęconych Polsce i Ziemi Świętokrzyskiej. Od 1993 roku są to niekiedy wydawnictwa własne firmy fotograficznej "Pierściński Foto Studio". Między innymi artysta jest współautorem zdjęć do albumów fotograficznych: "Ziemia Kielecka" (trzy wydania 1962-1974); "Kielce" (1975); "W krainie Żeromskiego"

(1976); "Kieleckie krajobrazy" (1983); "Las w polskiej literaturze i sztuce" (1986); "Polska" (1994); "Polskie Parki Narodowe" (1994); "Zabytki architektury w Polsce" (1998); "Polska Fotografia Krajoznawcza" (2000); "Mistrzowie polskiego pejzażu" (2000); "Kielecka Szkoła Krajobrazu" (2002); "Sztuka fotografii" (2008) oraz w innych (ponad 50.) publikacjach albumowych. Ponadto Paweł Pierściński jest autorem kilkunastu albumów indywidualnych, między innymi: "Góry Świętokrzyskie" (1980); "Struktury" (1982); "Święty Krzyż" (1992, 1993); "Między Wisłą a Pilicą" (2001); "Świętokrzyskie" (2004).

Paweł Pierściński opublikował liczne prace fotograficzne w almanachach światowej fotografii, w "Almanachu FIAP" (Genewa) oraz wielokrotnie w: "Photography Year Book" (Londyn), "Fotajhrbuch International" (Niemcy), "Photographis" (Szwajcaria), "Almanach ZPAF" (Polska). Liczne prace fotograficzne oraz wypowiedzi i noty biograficzne zostały zamieszczone w fachowej prasie fotograficznej w kraju i zagranicą, między innymi "Foto-Magazyn" i "Fotografia" (Polska), "Bułgarskie FOTO", "Sowietkoje FOTO", "Fotografie" (Niemcy), "Fotografie" (Czechosłowacja), "Foto - Magazine" (Niemcy), "Journal PSA" (USA), "Fotografia contemporanea" (Kolumbia) i w wielu innych krajach.

W 1975 roku Paweł Pierściński opracował pierwsze teksty krytyczne, zebrane i opublikowane w zwartej pracy pn. "Kielecka Szkoła Krajobrazu" (Kielce 1976), stanowiące teoretyczne podstawy funkcjonowania oraz uzasadnienie pracy tego kierunku artystycznego. Od tego czasu opublikował ponad 600 artykułów publicystycznych, wstępów do katalogów wystaw oraz prac zwartych. W tekstach uzasadnia rolę, miejsce i znaczenie fotografii krajobrazowej we współczesnym świecie, kreśli biografie kolegów - fotografów (i artystów malarzy, rzeźbiarzy) oraz opracowuje przyczynki i gromadzi materiały źródłowe do historii fotografii. Między innymi opracował "Zarys monograficzny Kieleckiej Szkoły Krajobrazu 1978-1988" (w: "Almanach Fotografii Okręgu Świętokrzyskiego ZPAF" - 1989), "Zarys monograficzny polskiej fotografii krajobrazowej" (w katalogu "Polska fotografia krajobrazowa", Kielce 1985), szkic historyczny "Kielecka Szkoła Krajobrazu - Kronika" (Kielce 1979), "Polska fotografia krajobrazowa - zarys monograficzny" (w pomnikowym dziele - almanachu pn. "Mistrzowie polskiego pejzażu" - 2000), "Kielecka Szkoła Krajobrazu" - zarys monograficzny" (w: "Kielecka Szkoła Krajobrazu" - Kielce 2002), "Świętokrzyscy mistrzowie fotografii" (w: "Sztuka fotografii" - Kielce 2008). Podsumowaniem ponad pięćdziesięcioletniej twórczej pracy artysty są książki: "Pola pejzażu - Wspomnienia" (2009) i "Paweł Pierściński. Twórczość 1955-2005" (2007), a ukoronowaniem działu twórczości publicystycznej, krytycznej i teoretycznej jest "Antologia tekstów autorskich opublikowanych w latach 1975-2004" pt. "Czas krajobrazu" (Wydawnictwo Muzeum Historii Fotografii, Kraków 2004).

Równoległe z działalnością twórczą, Paweł Pierściński rozwija społeczną działalność organizacyjną w fotografii kieleckiej, a następnie w kraju. Należał do grupy inicjującej powstanie Kieleckiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Fotograficznego (1955), przekształconego w posiadającą osobowość prawną Świętokrzyskie Towarzystwo Fotograficzne w Kielcach (1961-1988). W całym tym okresie pełnił funkcję wiceprezesa do spraw artystycznych ŚTF, zainicjował i zrealizował pracę grupy artystycznej pn. "Grupa Robocza" (1962-1968). Projekt obejmował proces szkolenia uczestników, wspólne fotografowanie plenerów świętokrzyskich oraz wysyłanie prac na krajowe i międzynarodowe wystawy fotograficzne. Zespół wypracował, przyjęte przez wszystkich członków, zasady estetyczne fotografowania kieleckich upraw rolnych. Już wkrótce przysły pierwsze

sukcesy i liczne nagrody, w tym jedyny w kraju *Dyplom* zbiorowy przyznany kieleckim fotografom za wysoki poziom prac fotograficznych (Warszawa 1963). Jeszcze ważniejszym dokonaniem było dostrzeżenie przez krytyków odrębnego stylu fotografowania, nazwanego przez Jana Sunderlanda *Kielecką Szkołą Krajobrazu*. Na sukcesy kieleckie wpłynęły doświadczenia z okresu studenckiego. Paweł Pierściński był współorganizatorem i członkiem studenckiej grupy fotograficznej "Stodoła - 60", założonej przez studentów Politechniki Warszawskiej w 1960 roku, a następnie funkcjonującej w ramach ZPAF jako "Grupa St-60". Demokratyczne formy funkcjonowania grupy zostały wykorzystane w procesie przyspieszającym dojrzwianie świadomości twórczej członków kieleckiego ŚTF. Trzecim powołanym i animowanym przez Pawła Pierścińskiego zespołem była "Grupa 10x10" przy Kieleckiej Delegaturze ZPAF, której zadaniem było przygotowanie kandydatów do Okręgu Świętokrzyskiego ZPAF w Kielcach.

Paweł Pierściński przez całe swoje twórcze życie walczył o nadanie twórczości fotograficznej rangi autonomicznej dziedziny sztuki. Temu celowi podporządkował twórczość fotograficzną, prace publicystyczne, krytyczne i teoretyczne oraz społeczną aktywność organizacyjną. Po wstąpieniu do Związku Polskich Artystów Fotografików (1964 - legitymacja nr 315), zwolennik działania zbiorowego, podjął wyzwanie zbudowania w regionie świętokrzyskim jednostki związku twórczego. Projekt zrealizowany został w dekadzie (1965-1975), w oparciu o grupę kieleckich fotoamatorów. W 1975 roku Paweł Pierściński zainicjował, współtworzył oraz kierował pracą Kieleckiej Delegatury ZPAF, a w roku 1988 zainicjował, utworzył oraz organizował pracę Okręgu Świętokrzyskiego ZPAF w Kielcach, pełniąc funkcję prezesa Zarządu (do 1988 roku). W 1977 roku artysta zorganizował stałą **Galerię Fotografii ZPAF** w Kielcach i kierował jej pracą jako komisarz i kurator do 1988 roku. Oprócz comiesięcznych wystaw w Galerii, kurator podjął ambitny program działalności artystycznej poza murami i ekranami ekspozycyjnymi. Galeria Fotografii zorganizowała między innymi promocję Kieleckiej Szkoły Krajobrazu (164 wystawy w latach 1977-1988) w większych ośrodkach fotograficznych w kraju i zagranicą, między innymi w Winnicy, Poczdamie, Padwie, Sofii, Ruse, Pradze, Budapeszcie, Bukareszcie, a także w Muzeum Sztuki Współczesnej im. A. Puszkina (Moskwa 1984) i w Francuskim Muzeum Fotografii w Bievres k/Paryża (1982). Komisarz Galerii zainicjował, opracował założenia oraz zorganizował akcję dokumentowania warunków życia i pracy rodzin robotniczych (w latach 1976-1982 odbyło się 14 ekspozycji z serii pn. "Huta - Dom - Rodzina"). Działalność artystyczna i organizacyjna kieleckiego środowiska fotograficznego przyczyniła się do renesansu tematu krajobrazowego w polskiej twórczości fotograficznej. Kierowany przez Pawła Pierścińskiego Okręg Świętokrzyski ZPAF otrzymał zespołowe nagrody za stworzenie artystycznej dokumentacji polskiego krajobrazu rolniczego: odznakę "Za Zasługi dla Kielecczyzny" (1980); Nagrodę im. St. Staszica (1982) oraz Nagrodę Ministra Kultury i Sztuki I stopnia (1983).

Równolegle z rozwijaniem kieleckiej fotografii, Paweł Pierściński animował pracę fotografów polskiego krajobrazu (zadanie szczególnie ważne w okresie jawnej walki krytyków z fotografią pejzażową). Był współorganizatorem i jurorem ogólnopolskich wystaw pn. "Biennale Krajobrazu Polskiego" w Kielcach (13 ekspozycji w latach 1968-1994). W roku 1977 artysta przyjął obowiązki komisarza kolejnych wystaw (prowadził imprezę do 1991 roku) Biennale i połączył wernisaże wystaw z ogólnopolskimi spotkaniami fotografów, krytyków, publicystów oraz organizatorów ruchu fotograficznego. Po raz pierwszy w krajowej fotografii (po

II wojnie światowej) na Biennale Krajobrazu spotkali się artyści fotograficy z amatorami fotografii, a Ogólnopolskie Sympozjum Fotograficzne pn. "Krajobraz" w pełni przyczyniło się do rozwoju fotografii pejzażowej w Polsce. Celowi temu służyły również dwie wystawy problemowo - historyczne, zainicjowane i zorganizowane przez Pawła Pierścińskiego (pełniącego również funkcję kuratora). Były to: "Polska fotografia krajobrazowa 1944-1984" (BWA Kielce 1985) oraz "Krajobrazy świata w fotografii polskich podróżników" (Galeria Zachęta, Warszawa 1987).

Paweł Pierściński aktywnie uczestniczył w pracy różnych stowarzyszeń fotograficznych w kraju. Przyjmował funkcje społeczne, organizował i realizował wystawy oraz imprezy regionalne i ogólnopolskie. Zasiadał w jury wystaw i konkursów ogólnopolskich, odbywał spotkania autorskie, wygłaszał prelekcje. Posiada uprawnienia rzeczoznawcy ds. oceny i wyceny dzieł sztuki fotograficznej, nadane przez Ministerstwo Kultury i Sztuki oraz jest instruktorem fotografii kategorii "S". Szczególne efekty przynosiła współpraca z Federacją Amatorskich Stowarzyszeń Fotograficznych w Polsce, Centrum Fotografii Krajoznawczej ZG PTTK w Łodzi oraz ze Związkiem Polskich Artystów Fotografików. W 1988 roku artysta obejmuje funkcję prezesa ZG ZPAF w Warszawie i pełni ją do 1989 roku. W okresie kadencji zainicjował i zorganizował obchody 150. Lecia Fotografii w Polsce, a także przyjął funkcję przewodniczącego Ogólnopolskiego Komitetu Organizacyjnego święta światowej fotografii. Ponadto artysta pełnił funkcję członka Rady Artystycznej ZPAF (w kadencjach 1975-1988 i 2000-2008), członka Komisji Artystycznej Polskiej Federacji Stowarzyszeń Fotograficznych w Warszawie (kilka kadencji), członka Zarządu Sekcji Historii Fotografii ZPAF, a ponadto był członkiem Rady Naukowej Muzeum Historii Fotografii w Krakowie oraz członkiem Rady Programowej Centrum Fotografii Krajoznawczej w Łodzi.

Za całokształt pracy twórczej i za społeczną działalność w środowiskach polskich fotografów pejzażystów Paweł Pierściński otrzymał nagrody państwowe, resortowe i regionalne, między innymi Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski (2001) oraz Krzyż Kawalerski OOP (1985), Złoty Krzyż Zasługi, Srebrny Medal "Zasłużony Kulturze - Gloria Artis" (2005), odznakę "Zasłużony Działacz Kultury" (1969, 1976), Nagrodę im. St. Staszica (1975, 1979), Odznakę "Za Zasługi dla Kielecczyzny", Złotą i Srebrną Honorową Odznakę PTTK, liczne medale okolicznościowe i honorowe plakietki. Paweł Pierściński jest Członkiem Honorowym Związku Polskich Artystów Fotografików (1982 - legitymacja nr 24) oraz stowarzyszeń fotograficznych, m.in. Świętokrzyskiego Towarzystwa Fotograficznego w Kielcach, Rzeszowskiego Towarzystwa Fotograficznego w Rzeszowie, Radomszczańskie Towarzystwa Fotograficznego w Radomsku, Foto Klubu Galeria w Ostrowcu Świętokrzyskim, Starachowickiego Towarzystwa Fotograficznego w Starachowicach, Towarzystwa "Diaporama Polska" w Lubinie Górniczym. A także Honorowym Fotografem Krajoznawcą Polski (1974) oraz laureatem Medalu Jana Bułhaka. Międzynarodowa Federacja Sztuki Fotograficznej - FIAP w Genewie nadała Pawłowi Pierścińskiemu honorowe odznaczenia za twórczość: ARTYSTA FIAP - AFIAP (1968) i EXCELLENCE FIAP - EFIAP (1976) oraz za działalność organizacyjną i zasługi dla międzynarodowego ruchu fotograficznego ESPECIALLY FIAP - EsFIAP (1980). Członkowie Okręgu Świętokrzyskiego ZPAF nadali Pawłowi Pierścińskiemu godność prezesa honorowego Okręgu Świętokrzyskiego Związku Polskich Artystów Fotografików (1988).

Hasło imienne Paweł Pierściński znajduje się w międzynarodowych

słownikach biograficznych oraz w encyklopediach, m.in. W "Photographers Encyclopedia International 1839 to the present" (Szwajcaria 1985 oraz w wersji CD Paryż 1995), w słowniku "International Who's of Intellectuals" (Uniwersytet Cambridge 1992) oraz w innych wydawnictwach encyklopedycznych.

Kielce, październik 2013